

การพัฒนารูปแบบการบริการสนับสนุนนักศึกษาพิการที่เรียนร่วม ในสถาบันอุดมศึกษา: การศึกษาบทบาทของหน่วยงานที่สนับสนุนการจัด การศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการที่เรียนร่วมในมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

THE DEVELOPMENT OF SUPPORTING SERVICES MODEL FOR STUDENT
WITH SPECIAL NEEDS IN HIGHER EDUCATION A STUDY OF MISSION OF
SUPPORTING ORGANIZATIONS IN SUPPORTING SERVICES FOR STUDENT
WITH SPECIAL NEEDS IN CHIANG MAI RAJABHAT UNIVERSITY

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมเกตุ อุทธโยธा

ประจำปีที่ 15 ฉบับที่ 1 ตุลาคม 2556-มีนาคม 2557

Chiangmai
Rajabhat
University

การพัฒนารูปแบบการบริการสนับสนุนนักศึกษาพิการที่เรียนร่วม ในสถาบันอุดมศึกษา: การศึกษาบทบาทของหน่วยงานที่สนับสนุนการจัด การศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการที่เรียนร่วมในมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

THE DEVELOPMENT OF SUPPORTING SERVICES MODEL FOR STUDENT WITH SPECIAL NEEDS
IN HIGHER EDUCATION A STUDY OF MISSION OF SUPPORTING ORGANIZATIONS IN SUPPORTING
SERVICES FOR STUDENT WITH SPECIAL NEEDS IN CHIANG MAI RAJABHAT UNIVERSITY

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมเกตุ ฤทธิโภค*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนารูปแบบการบริการสนับสนุนของหน่วยงานที่สนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการที่เรียนร่วมในมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย นักศึกษาพิการ จำนวน 6 คน อาจารย์ผู้สอนนักศึกษาพิการ จำนวน 3 คน ผู้บริหารหน่วยงานบริการสนับสนุนนักศึกษาพิการ จำนวน 4 คน และผู้บริหารมหาวิทยาลัย จำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้น 16 คน ประเภทการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research) การดำเนินการวิจัยแบ่งการวิจัยออกเป็น 4 ระยะดังนี้ ระยะที่ 1 ขั้นเตรียมการ (Preparing Phase) ระยะที่ 2 ขั้นสำรวจ (Survey Phase) ระยะที่ 3 ขั้นวิเคราะห์และสังเคราะห์ (Analysis and Synthesis Phase) และระยะที่ 4 ขั้นการประเมินผล (Evaluation Phase)

ผลการวิจัย พบว่า ได้รูปแบบการบริการสนับสนุนของหน่วยงานที่สนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการที่เรียนร่วม คือ PACoS Model ที่ประกอบด้วย P: Policy-นโยบายในการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการ A: Awareness-การสร้างความตระหนักรู้ด้านทัศนคติ และสิทธิขั้นพื้นฐานทางการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการ Co: Co-operation-การประสานความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง S: Support-การให้การสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการ ซึ่ง PACoS Model เป็นรูปแบบที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากการเก็บรวบรวมจากกลุ่มตัวอย่าง นอกจากนี้ยังเป็นไปตามหลักการจัดการเรียนร่วม ได้แก่ สภาวะปกติ (Normalization) สภาพแวดล้อมที่มีความจำกัดน้อยที่สุด (The Least Restrictive Environment: LRE) แนวคิดการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for All) และทฤษฎีของ Ecological Framework ของ Bronfenbrenner

คำสำคัญ: การพัฒนา, รูปแบบการบริการสนับสนุน, นักศึกษาพิการที่เรียนร่วม, สถาบันอุดมศึกษา, หน่วยงานสนับสนุน

* การศึกษาพิเศษ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ABSTRACT

This research aimed to develop a model to support the organization where support to education for students with disabilities who studying in Chiang Mai Rajabhat University. The samples consisted of 16 people who are personnel-related support services, education for students with disability. They were students with disability, teachers who teach students with disabilities, the representative of support services organization for students with disabilities, and university administrators. Type of research is Action research. The Process of research divided into four stages as follows: Phase 1 the Preparing Phase, Phase 2 the Survey Phase, Phase 3 the Analysis and Synthesis Phase and Phase 4 Evaluation Phase.

The results was PACoS Model which are P: Policy-policy as defined in education for students with disabilities, A: Awareness-awareness raising a positive attitude. Fundamental right to education for students with disabilities, Co: Co-operation-collaboration. Cooperation of the organization involved in supporting the education of students with disabilities, and S: Support-support to support the education for students with disabilities who are studying in Chiang Mai Rajabhat University. The reason is that this model is come from a theory of data analysis and the results obtained from the study of support services organizations, teachers who teach students with disabilities, and the needs of students with disabilities. It is also based on the principle of Normalization, The Least Restrictive Environment: LRE, the concept of EFA (Education for All), and the theory Ecological Framework of Bronfenbrenner.

Keywords: Development, Supporting Services Model, Student with Special Needs, Higher Education Institute, Supporting Organizations

บทนำ

ตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตราที่ 10 ได้กำหนดให้เด็กทุกคนเข้ารับการศึกษาตามสภาพความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยสถานศึกษาที่ว่าไปจะต้องรับเด็กทุกคน เข้าเรียนในรูปแบบการเรียนร่วมระหว่างเด็กปกติกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งนับว่าเป็นการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับ พระราชบัญญัตินี้ และเป็นการจัดการศึกษาที่ก่อให้เกิดผลดีแก่เด็กทุกคนทำให้เด็กสามารถอยู่ในสังคม และดำรงชีวิตร่วมกัน ได้อย่างมีความสุข ซึ่งรูปแบบการเรียนร่วมนี้เป็นการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for All) และมีตัวแปรสำคัญ คือ ครูผู้สอน และการให้บริการสนับสนุน การที่ครูผู้สอนมีความรู้ด้านการศึกษาพิเศษจะช่วยให้ครูปฏิบัติการสอนได้อย่าง เหมาะสม และการให้บริการสนับสนุนทางการศึกษาจะช่วยให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษประสบความสำเร็จในการศึกษา (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545: 7) นอกจากนี้ ในพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ.2551 ได้ระบุสิทธิทางการศึกษาสำหรับคนพิการคือ ให้ได้รับการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตั้งแต่แรกเกิดหรือพบรความพิการจนตลอดชีวิต พร้อมทั้งได้รับเทคโนโลยี สื่ออำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นๆ ทางการศึกษา และผู้พิการสามารถเลือก บริการทางการศึกษา สถานศึกษา ระบบและรูปแบบการศึกษา โดยคำนึงถึงความสามารถ ความสนใจ ความถนัด และความต้องการ จำเป็นพิเศษของบุคคลนั้น และในมาตรา 8 ได้กำหนดไว้ว่า ให้สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาในทุกสังกัด มีหน้าที่รับคนพิการ เข้าศึกษาในสัดส่วนหรือจำนวนที่เหมาะสม ทั้งนี้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด สถานศึกษาได้ ปฏิเสธไม่รับคนพิการเข้าศึกษา ให้อีกเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามกฎหมาย (ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 125 ตอนที่ 28 ก 5 กุมภาพันธ์ 2551)

ด้วยเหตุที่นักศึกษาพิการมีความต้องการทางการศึกษาและความช่วยเหลือแตกต่างจากนักศึกษาทั่วไป เนื่องจากสาเหตุความบกพร่องของร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ซึ่งนักศึกษาเหล่านี้มีอาจได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่จากการจัดการศึกษา ดังนั้น การจัดการศึกษาให้นักศึกษาพิการในระดับอุดมศึกษาจึงต้องจัดให้เรียนร่วมกับนักศึกษาปกติร่วมกับจัดให้บริการสนับสนุนและช่วยเหลือที่เหมาะสมกับความต้องการและความสามารถของนักศึกษาพิการแต่ละคน ทั้งนี้เพื่อเป็นการประกันโอกาสทางการศึกษาให้สามารถพัฒนาตามศักยภาพของนักศึกษาพิการ จนสามารถเรียนรู้ ช่วยเหลือตนเอง และดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข ซึ่งเป็นแนวทางที่จะช่วยให้สถาบันอุดมศึกษาสามารถจัดการศึกษาให้กับนักศึกษาพิการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถบูรณาการทรัพยากร่างกายต่างๆ ในมหาวิทยาลัย เข้าสู่ระบบการดำเนินงานปกติ และให้บุคลากรผู้ที่เกี่ยวข้อง เข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนและกระบวนการได้อย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพโดยการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาทั้งระบบ (Whole School Approach-WSA)

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ได้ดำเนินงานด้านการศึกษาพิเศษ ตั้งแต่สังกัดกรมการฝึกหัดครู และสำนักงานสถาบันราชภัฏ และในปี พ.ศ.2548 สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนดให้จัดการศึกษาสำหรับคนพิการโดยคำนึงถึงความเท่าเทียมและคุณภาพในการเข้ารับการศึกษา และให้การช่วยเหลือคนพิการให้ได้รับการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่เป็นสถาบันอุดมศึกษาที่นำร่องรับนักศึกษาพิการเข้ามาเรียนร่วมกับนักศึกษาปกติ โดยได้จัดตั้งศูนย์พัฒนามนุษย์และบุคคลที่มีความพิการ (Disability and Human Development Centre-DHDC) ซึ่งมีฝ่ายงานที่ให้บริการสนับสนุนทางการศึกษา (Disability Support Services-DSS) ที่ช่วยให้นักศึกษาที่มีความพิการสามารถเข้าถึงระบบการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยได้อย่างเท่าเทียมกับนักศึกษาทั่วไป เพื่อช่วยให้นักศึกษาพิการสามารถบรรลุเป้าหมายทางการศึกษาได้ (ศูนย์พัฒนามนุษย์และบุคคลที่มีความพิการ. ม.ป.ป.: 5-6) และได้ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษาพิการ ได้แก่ สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน สำนักงานอธิการบดี กองพัฒนานักศึกษา สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ และศูนย์พัฒนามนุษย์และบุคคลที่มีความพิการ ซึ่งหน่วยงานเหล่านี้มีหน้าที่ในการส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการ ให้เป็นการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน แต่การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการมีค่อนข้างน้อย จึงทำให้หน่วยงานเหล่านี้เข้าใจว่า การสนับสนุนและช่วยเหลือนักศึกษาพิการที่เรียนร่วมเป็นหน้าที่โดยตรงของศูนย์พัฒนามนุษย์และบุคคลที่มีความพิการ ดังนั้น หน่วยงานเหล่านี้จึงมีภาระการจัดบริการสนับสนุนการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการให้แก่ศูนย์พัฒนามนุษย์และบุคคลที่มีความพิการ ซึ่งการจัดการศึกษาและการสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการที่เรียนร่วมไม่สามารถจัดได้โดยหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง เพียงลำพัง จึงทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคต่อการศึกษาของนักศึกษาพิการที่เรียนร่วมตามมาหลายประการ เนื่องจากหน่วยงานที่รับผิดชอบการรับนักศึกษาไม่สามารถให้ข้อมูลที่ถูกต้องได้ หรือหน่วยงานไม่มีความเข้าใจในการให้บริการนักศึกษาพิการ ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนและทัศนคติที่เป็นเชิงลบต่อนักศึกษาพิการของอาจารย์ ปัญหาที่หน่วยงานที่ให้บริการนักศึกษาไม่มีความเข้าใจในการให้บริการเด็กพิการ ปัญหาบุคลากรไม่เพียงพอ และปัญหานักศึกษาพิการไม่เข้าใจขั้นตอนการให้บริการของหน่วยงานต่างๆ (ศูนย์พัฒนามนุษย์และบุคคลที่มีความพิการ. 2555: 38-39) ดังนั้น การจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาที่พิการในมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องมีการประสานความร่วมมือกันอย่างเข้มแข็ง ในการจัดบริการสนับสนุนการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการ เพื่อให้นักศึกษาพิการที่เรียนร่วมประสบความสำเร็จการศึกษาตามศักยภาพ

ดังนั้น จึงมีความจำเป็นต้องพัฒนารูปแบบการบริการสนับสนุนที่เหมาะสมของหน่วยงานที่สนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการ โดยตั้งค่าตามการวิจัยว่า รูปแบบการบริการสนับสนุนที่เหมาะสมของหน่วยงานที่สนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการที่เรียนร่วมในมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ที่มีประสิทธิภาพ ควรมีรูปแบบอย่างไร และมีวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อพัฒนารูปแบบการบริการสนับสนุนของหน่วยงานที่สนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการที่เรียนร่วมในมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ที่มีประสิทธิภาพ

วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ มีฐานปรัชญาความเชื่อใน Pragmatism ที่เป็นแนวทางในการแสวงหาความรู้ที่แท้จริงมาจากการประสบการณ์ที่ได้รับ โดยการลงมือปฏิบัติจริง และเชื่อว่าแนวคิด ทฤษฎีใดๆ จะถือว่าเป็นความจริงก็ต่อเมื่อได้รับการพิสูจน์จากการนำไปใช้ประโยชน์และปฏิบัติในสถานการณ์จริง ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาเป็น 4 ระยะคือ

ระยะที่ 1 ขั้นเตรียมการ (Preparing Phase) ผู้วิจัยทำการศึกษา ค้นคว้า ทบทวนแนวคิด ทฤษฎี นโยบาย เอกสาร รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริการสนับสนุนการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการ และการสัมภาษณ์ผู้บริหารที่รับผิดชอบงานด้านการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการที่เรียนร่วม เพื่อศึกษาแนวคิดและรูปแบบของการให้บริการของหน่วยงานที่บริการสนับสนุนการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการในมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ระยะที่ 2 ขั้นสำรวจ (Survey Phase) เป็นการสำรวจการให้บริการสนับสนุนการศึกษาของนักศึกษาพิการที่เรียนร่วมของหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ โดยใช้ข้อมูลที่ได้ในขั้นตอนที่ 1 เป็นฐานแนวคิดในการศึกษา เพื่อให้ได้แนวคิดในการพัฒนารูปแบบการบริการสนับสนุนนักศึกษาพิการที่เรียนร่วมในมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ โดยการสำรวจแบ่งออกได้ ดังนี้

2.1 การสำรวจหน่วยงานที่ให้บริการสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการที่เรียนร่วมในมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ โดยการสัมภาษณ์ผู้ที่รับผิดชอบงานด้านการบริการสนับสนุนนักศึกษาพิการที่เรียนร่วม จำนวน 4 คน

2.2 การสำรวจความต้องการการบริการสนับสนุนของนักศึกษาพิการที่เรียนร่วม เป็นการสัมภาษณ์นักศึกษาที่เรียนร่วมในมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ จำนวน 7 คน

2.3 สำรวจสภาพการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ที่สอนรายวิชาที่นักศึกษาพิการลงทะเบียนเรียนร่วม เป็นการสัมภาษณ์อาจารย์ที่สอนนักศึกษาพิการ จำนวน 3 คน

ระยะที่ 3 ขั้นวิเคราะห์และสังเคราะห์ (Analysis and Synthesis Phase) เป็นการนำข้อมูลที่ได้ในขั้นตอนที่ 1 และขั้นตอนที่ 2 มาทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์ เพื่อสรุปเป็นรูปแบบตามแนวคิดที่เสนอ โดยการศึกษาการอุปแบบรูปแบบการบริการสนับสนุนนักศึกษาพิการที่เรียนร่วมในมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ แล้วนำเสนอผู้ที่รับผิดชอบด้านการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการที่เรียนร่วมของหน่วยงานในที่ประชุมระดมแนวคิดเพื่อสร้างอนาคตร่วมกัน (Future Search Conference-FSC)

ระยะที่ 4 ขั้นการประเมินผล (Evaluation Phase) ผู้วิจัยนำผลการประเมินผลและวิเคราะห์ข้อมูลตามผลที่ได้จากเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในแต่ละขั้นตอนของการดำเนินการวิจัย แล้วสรุปผลที่ได้จากการประเมิน เสนอต่อผู้บริหารมหาวิทยาลัยและผู้บริหารของหน่วยงานที่บริการสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการที่เรียนร่วม เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของรูปแบบ พร้อมรับฟังข้อเสนอแนะและปรับปรุงรูปแบบการบริการสนับสนุนนักศึกษาพิการที่เรียนร่วมที่เหมาะสมที่สุด

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้จัดลำดับสรุปผลการวิจัยตั้งแต่ระยะที่ 1 ถึง ระยะที่ 4 คือระยะที่ 1 ขั้นเตรียมการ ระยะที่ 2 ขั้นสำรวจ ระยะที่ 3 ขั้นวิเคราะห์และสังเคราะห์ และระยะที่ 4 ขั้นการประเมินผล ตามตารางดังนี้ คือ

ระยะที่	การดำเนินการ	ผลการดำเนินการ
ระยะที่ 1 ขั้นเตรียมการ (Preparing Phase)	ทำการศึกษา ค้นคว้า ทบทวนแนวคิด ทฤษฎี นโยบาย เอกสาร รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริการสนับสนุนการศึกษา สำหรับนักศึกษาพิการ และการสัมภาษณ์ผู้บริหารที่รับผิดชอบงานด้านการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการที่เรียนร่วม	ได้แนวคิดในการพัฒนารูปแบบการบริการ สนับสนุนนักศึกษาพิการที่เรียนร่วมในมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
ระยะที่ 2 ขั้นสำรวจ (Survey Phase)	การศึกษาบินท่องหน่วยงานในการให้บริการสนับสนุน การศึกษาของนักศึกษาพิการที่เรียนร่วมของหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ตามความต้องการของนักศึกษาพิการ และการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์	ได้ข้อมูลเกี่ยวกับบริบทและการให้บริการของแต่ละหน่วยงาน ตามความต้องการของนักศึกษาพิการ และการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์
ระยะที่ 3 ขั้นวิเคราะห์ และสังเคราะห์ (Analysis and Synthesis Phase)	การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล ในระยะที่ 1 และระยะที่ 2 โดยจัดประชุมรรดมแนวคิดเพื่อสร้างอนาคตร่วมกัน (FSC) เพื่อนำเสนอรูปแบบการบริการสนับสนุนของหน่วยงานที่สนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการที่เรียนร่วม ตามแนวคิดการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน และทฤษฎี Ecological Framework	ได้รูปแบบการบริการสนับสนุนของหน่วยงานที่สนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการที่เรียนร่วม คือ รูปแบบ PACoS Model
ระยะที่ 4 ขั้นการประเมินผล (Evaluation Phase)	การประเมินผลภายหลังจากสื้นสุดการวิจัย ซึ่งเป็นการประเมินผลรวมภายหลังจากสื้นสุดการเก็บรวบรวมข้อมูลและจากการวิเคราะห์ข้อมูลและประเมินผลตามผลที่ได้จากการเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในแต่ละขั้นตอนของการดำเนินการวิจัย	การพัฒนารูปแบบการบริการสนับสนุนนักศึกษาพิการที่เรียนร่วมในสถาบันอุดมศึกษา PACoS Model คือ มีการกำหนดนโยบายในการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการ มีการสร้างความตระหนักรู้ด้านทัศนคติ และสิทธิขั้นพื้นฐานทางการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการ เกิดการประสานความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และมีการให้การสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการ

ปัจจัยมีรายละเอียด ดังนี้

ระยะที่ 1 ขั้นเตรียมการ เป็นระยะที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดการพัฒนารูปแบบการเรียนร่วม จากเอกสาร และรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์ผู้บริหารมหาวิทยาลัย จำนวน 2 คน สรุปประเด็นสำคัญที่ได้ ดังนี้

แนวคิดในการพัฒนารูปแบบการบริการสนับสนุนนักศึกษาพิการที่เรียนร่วมในมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ที่ได้จาก การศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์ผู้บริหารมหาวิทยาลัย สรุปได้ว่า มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ได้จัดการศึกษาแบบเรียนร่วม (Inclusive Education) สำหรับนักศึกษาพิการมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันที่มีรูปแบบการจัดการศึกษาที่ชัดเจนและมีนักศึกษาพิการเกือบทุกประเภทเข้ามาศึกษา ในหลากหลายสาขาวิชาตามความสนใจและความสามารถที่เหมาะสมของนักศึกษาพิการ แต่ละคน เนื่องจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่เปิดโอกาสให้นักศึกษาทุกคนเข้ามาศึกษาตามสิทธิทางการศึกษา ตามกฎหมาย ประกอบกับมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่มีศูนย์การศึกษาพิเศษที่ให้การสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2548 เป็นต้นมา ได้เปลี่ยนชื่อเป็นศูนย์พัฒนามนุษย์และบุคคลที่มีความพิการ โดยมีการให้บริการด้านล่ามภาษามือสำหรับนักศึกษาพิการด้านการได้ยิน มีผู้จดบันทึก (Note Taker) และการจัดทำหนังสืออักษรเบรลล์ (Braille) และหนังสือเสียงสำหรับนักศึกษาพิการด้านการเห็น มีสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวกและสภาพแวดล้อมที่เอื้อประโยชน์ การเคลื่อนไหวหรือสุขภาพ และนักศึกษาที่มีภาวะอัทเทิร์ม (Student with Autism) เพื่อสนับสนุนให้นักศึกษาพิการได้ศึกษาที่เป็นการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for All) ที่เป็นความเสมอภาคของทุกคน และเป็นไปตามแนวคิดการศึกษาในสภาพะปกติ (Normalization) และมีสภาพะปิดกั้นน้อยที่สุด (The Least Restrictive Environment-LRE) รวมทั้งสอดคล้องกับทฤษฎี Ecological Framework ของ Bronfenbrenner

ระยะที่ 2 ขั้นสำรวจ ระยะนี้เป็นการสำรวจการให้บริการสนับสนุนการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการที่เรียนร่วมของหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ซึ่งผู้วิจัยได้สำรวจบริบทของผู้ที่เกี่ยวข้อง 3 ส่วน ได้แก่ 1) หน่วยงานที่ให้บริการสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการที่เรียนร่วมในมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ 2) ความต้องการของนักศึกษาที่เรียนร่วมที่มีต่อการให้บริการสนับสนุนของนักศึกษาพิการที่เรียนร่วมในมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ และ 3) สภาพการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ที่สอนรายวิชาที่นักศึกษาพิการลงทะเบียนเรียนร่วม ซึ่งสามารถสรุปประเด็นสำคัญที่ได้ ดังนี้

1. การสำรวจหน่วยงานที่ให้บริการสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการที่เรียนร่วมในมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ โดยการสัมภาษณ์ผู้ที่รับผิดชอบด้านการบริการสนับสนุนนักศึกษาพิการที่เรียนร่วม ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน ผู้อำนวยการกองพัฒนานักศึกษา ผู้อำนวยการสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ และหัวหน้าศูนย์พัฒนามนุษย์และบุคคลที่มีความพิการ เพื่อศึกษาบริบทขององค์กรที่ให้ความช่วยเหลือ และให้การสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งมีประเด็นที่ศึกษา ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ขององค์กรที่ให้บริการและให้การสนับสนุนการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการที่เรียนร่วมในมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ พบร่วมกับ

สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียนได้ให้บริการด้านวิชาการแก่นักศึกษาตั้งแต่แรกเข้า จนถึงสำเร็จการศึกษามีการประสานความร่วมมือกับคณาจารย์และสาขาวิชา เพื่อเปิดรับนักศึกษาพิการเข้าศึกษา นอกจากนี้ ยังได้ประสานความร่วมมือกับศูนย์พัฒนานมูนญ์และบุคคลที่มีความพิการในการคัดกรองและคัดแยกนักศึกษาที่เข้าศึกษา

กองพัฒนานักศึกษามีบทบาทหน้าที่ในการพัฒนานักศึกษา โดยผ่านการจัดกิจกรรมต่างๆ แต่กิจกรรมสำหรับนักศึกษามีเพียงการจัดสรรฐุนการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการเท่านั้น ในอนาคต กองพัฒนานักศึกษาจะได้บรรจุกิจกรรมพัฒนานักศึกษาพิการเข้าในแผนงานของหน่วยงานด้วย

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มีบริการด้านสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก และความหลากหลาย และเทคโนโลยีแก่นักศึกษา และอาจารย์ การให้บริการของสำนักเป็นการให้บริการที่นักศึกษาทุกคนเข้าถึง และในอนาคต จะมีการจัดทำอุปกรณ์ ทั้ง Hardware และ Software ที่ให้บริการนี้ใช้เพื่อการเข้ารับบริการเพิ่มมากขึ้น

ศูนย์พัฒนามนุษย์และบุคคลที่มีความพิการ มีการให้บริการจัดพิมพ์เอกสารสิ่งพิมพ์ปกติเป็นอักษรเบรลล์ (Braille) บริการอ่านหนังสือ การจัดทำหนังสือเสียง การช่วยจด ล่ามภาษามือตามความต้องการจำเป็นสำหรับนักศึกษาที่มีความพิการ ในมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ และการพัฒนาทักษะการใช้สิ่งอำนวยความสะดวก เช่น อุปกรณ์เทคโนโลยีแก่นักศึกษาพิการ และในอนาคต จะมีการประสานความร่วมมือและให้ความรู้ การสร้างความตระหนักรู้ในงานอื่นๆ ในมหาวิทยาลัยให้มากขึ้น

2. การสำรวจความต้องการของนักศึกษาที่เรียนร่วมที่มีต่อการให้บริการสนับสนุนของนักศึกษาพิการที่เรียนร่วมในมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ เพื่อศึกษาความต้องการและความคาดหวังของนักศึกษาพิการที่เรียนร่วมในมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ที่มีต่อหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนการจัดการศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์นักศึกษาพิการที่เรียนร่วมในมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ พบร่วมกัน

นักศึกษาเลือกเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ เนื่องจากนักศึกษาได้รับข้อมูลจากรุ่นพี่ถึงการสนับสนุน การจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ทั้งด้านอาจารย์ผู้สอนศูนย์บริการนักศึกษาพิการ (DSS) ที่ให้บริการนักศึกษาพิการ นอกจากนั้น ทางมหาวิทยาลัยมีสาขาวิชาที่นักศึกษาสนใจเข้าศึกษา ซึ่งคาดหวังว่ามหาวิทยาลัย ราชภัฏเชียงใหม่จะเป็นแหล่งประสิทธิ์ประสานวิชาให้ได้ตามความต้องการ และเป็นการเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์ที่ดี แหลมอาชีพ การงานที่เหมาะสมกับนักศึกษาพิการต่อไป

3. สำรวจสภาพการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ผู้สอนรายวิชาที่นักศึกษาพิการลงทะเบียนเรียนร่วม เพื่อศึกษาการจัดการเรียนการสอนและการสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการที่เรียนร่วมในมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ผู้จัดได้ศึกษาเอกสาร รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอนนักศึกษาพิการที่เรียนร่วมในมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ พบร่วม

การจัดการเรียนการสอนและการบริการสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการ อาจารย์ผู้สอนนักศึกษาพิการที่เรียนร่วมส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีต่อนักศึกษาพิการและให้ความเห็นว่า หลักสูตรที่เปิดรับนักศึกษาพิการมีเพียงพอต่อความต้องการของนักศึกษา เพียงแต่ในศาสตร์ของแต่ละสาขาวิชาอาจจะเหมาะสมกับนักศึกษาพิการบางประเภท แต่อาจจะไม่เหมาะสมกับนักศึกษาพิการบางประเภท ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่นักศึกษาพิการ นอกจากนี้ หน่วยงานที่ให้บริการสนับสนุนควรมีการประสานความร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด และกระตุ้น ส่งเสริมให้บุคลากรของทุกหน่วยงาน และอาจารย์ผู้สอนนักศึกษาพิการเกิดความตระหนักรู้ (Awareness) ต่อการจัดการศึกษาที่มีความแตกต่างที่หลากหลาย (Diversity) ของนักศึกษา

ระยะที่ 3 ขั้นวิเคราะห์และสังเคราะห์ ระยะนี้เป็นการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลในระยะที่ 1 และระยะที่ 2 โดยจัดประชุมระดมแนวคิดเพื่อสร้างอนาคตร่วมกัน (FSC) เพื่อนำเสนอการพัฒนารูปแบบการบริการสนับสนุนนักศึกษาพิการที่เรียนร่วมในสถาบันอุดมศึกษา สรุปผลที่ได้ คือได้รูปแบบการบริการสนับสนุนของหน่วยงานที่สนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการที่เรียนร่วม คือ รูปแบบ PACoS Model ที่ประกอบด้วย P: Policy-นโยบายของมหาวิทยาลัยที่กำหนดไว้ในการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการที่เรียนร่วม A: Awareness-ความตระหนักรู้ การสร้างความตระหนักรู้ด้านการสร้างทัศนคติ สิทธิขั้นพื้นฐานทางการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการที่เรียนร่วม Co: Co-operation-การประสานความร่วมมือ การประสานความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนการจัดการศึกษาของนักศึกษาพิการที่เรียนร่วมในมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ S: Support-การสนับสนุน การให้การสนับสนุนการจัดการศึกษาของนักศึกษาพิการที่เรียนร่วมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ พบว่า

ที่ประชุมแสดงความคิดเห็นต่อรูปแบบ PACoS Model ที่เป็นรูปแบบการบริการสนับสนุนของหน่วยงานที่สนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการที่เรียนร่วมในมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ เนื่องจากเป็นรูปแบบที่ครอบคลุม การบริการสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการ ตั้งแต่ การกำหนดนโยบายด้านการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการ เพื่อสร้างทัศนคติที่ดีต่อนักศึกษาพิการ และรับรู้ถึงสิทธิทางการศึกษาของนักศึกษาพิการ การประสานความร่วมมือของหน่วยงานทุกหน่วยงานที่ให้บริการสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการ และการสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการที่เป็นรูปแบบ และลักษณะการให้บริการตามบริบทของแต่ละหน่วยงานที่สอดคล้องกับนโยบายของมหาวิทยาลัย และมีการประสานความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานที่ให้บริการสนับสนุนให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และเพื่อให้การพัฒนารูปแบบการบริการสนับสนุนให้ยั่งยืนและต่อเนื่องต่อไปในอนาคต มหาวิทยาลัยควรแจ้งให้ประชาคมในมหาวิทยาลัยรับทราบถึงบริบทของศูนย์พัฒนามนุษย์และบุคคลที่มีความพิการ รวมถึงการอำนวยความสะดวกในการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่ให้บริการสนับสนุนในการประสานขอสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักศึกษาพิการ นอกจากนี้ การเข้าถึงอาคารสถานที่ของนักศึกษาพิการในมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ที่ควรมีการปรับปรุงอาคาร สถานที่ ทางเดิน และห้องน้ำห้องส้วม ให้นักศึกษาทุกคนได้เข้าถึงสถานที่ทุกๆ แห่งในมหาวิทยาลัย

ระยะที่ 4 ขั้นการประเมินผล เป็นการประเมินผลรวมยอด (Summative evaluation) ในการพัฒนารูปแบบการบริการสนับสนุนของหน่วยงานที่สนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการที่เรียนร่วมในมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ซึ่งเป็นผลการวิเคราะห์ข้อมูลและประเมินผลตามผลการให้บริการสนับสนุนของหน่วยงานที่สนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการที่เรียนร่วมที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง สรุปผลที่ได้คือ การพัฒนารูปแบบการบริการสนับสนุนนักศึกษาพิการที่เรียนร่วมในสถาบันอุดมศึกษา PACoS Model ที่เป็นรูปแบบที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากผู้บริหารมหาวิทยาลัย ผู้บริหารหน่วยงานที่ให้บริการสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการที่เรียนร่วม แนวคิดและแนวทางในการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ที่สอนนักศึกษาพิการที่เรียนร่วม และความต้องการของนักศึกษาพิการที่เรียนร่วม และตามหลักการจัดการเรียนร่วม ได้แก่ สภาวะปกติ สภาพแวดล้อมที่มีความจำกันอยู่ที่สุด (LRE) แนวคิดการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for All) และทฤษฎี Ecological Framework ของ Bronfenbrenner และข้อเสนอแนะจากการจัดประชุมระดมแนวคิดเพื่อสร้างอนาคตร่วมกัน (FSC) ทำให้ได้รูปแบบการบริการสนับสนุนของ

หน่วยงานที่สนับสนุนที่เหมาะสมกับการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการที่เรียนร่วมในมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ คือ PACoS Model

อภิปรายผล

ผลการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริการสนับสนุนนักศึกษาพิการที่เรียนร่วมในสถาบันอุดมศึกษา: การศึกษาบทบาทของหน่วยงานที่สนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการที่เรียนร่วมในมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้ข้อค้นพบเป็นประเด็นที่น่าสนใจ ควรแก่การนำมาอภิปรายผล ดังนี้

นโยบายการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ในการวิจัยครั้งนี้ สะท้อนผลให้เห็นว่า การจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการที่เรียนร่วมในมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้นควรเป็นไปตามประกาศสภามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ เรื่อง นโยบาย หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการรับคนพิการเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย พ.ศ.2553 (สำนักงานสภามหาวิทยาลัย 2554: 123) ซึ่งตามประกาศดังกล่าวมีวัตถุประสงค์ และเหตุผลคือ เพื่อให้การรับคนพิการเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อย และสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ.2551 ระบุเป็น คณะกรรมการส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการว่าด้วยการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา สำหรับคนพิการ พ.ศ.2552 และประกาศสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา เรื่อง แนวทางการส่งเสริมการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาสำหรับคนพิการ ลงวันที่ 13 มกราคม พ.ศ.2553 ที่กำหนดไว้ว่า ข้อ 3 ในแต่ละปีการศึกษาให้มหาวิทยาลัยจัดทำหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการรับนักศึกษาพิการเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย ซึ่งต้องประกอบด้วย เป้าหมาย จำนวนรับ หลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการรับคนพิการเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัย ประเภทความพิการที่จะรับเข้าศึกษา คณะ/สาขาวิชาที่จะเปิดรับ วิธีการคัดเลือก หลักเกณฑ์ เงื่อนไข และรายการค่าใช้จ่ายต่างๆ เป็นต้น และให้จัดทำเป็นประกาศของมหาวิทยาลัย โดยความเห็นชอบของสภามหาวิทยาลัย และข้อ 4 มหาวิทยาลัยอาจจัดให้มีการบริการต่างๆ สำหรับคนพิการตามความเหมาะสม (สำนักงานสภามหาวิทยาลัย 2554: 123)

ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ยังไม่มีการกำหนดนโยบายการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการที่เรียนร่วมอย่างชัดเจน หากมหาวิทยาลัยได้กำหนดนโยบายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการที่ชัดเจนและเป็นลายลักษณ์อักษร นโยบายดังกล่าวจะเป็นตัวที่กำหนดให้แต่ละหน่วยงานดำเนินกิจกรรมหรือโครงการในการสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการที่เรียนร่วม เพราะนโยบายของมหาวิทยาลัยเป็นแนวทางหรือแนวปฏิบัติ เพื่อให้แต่ละหน่วยงานนำไปปรับให้เหมาะสมกับบริบทการให้บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการ เนื่องจากการบริหารงานของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่เป็นการสั่งงานจากเบื้องบนลงสู่ผู้ปฏิบัติงานเบื้องล่าง (Top-Down) หรือเป็นการสั่งการในแนวตั้ง (Vertical Order) จึงทำให้หน่วยงานและผู้ปฏิบัติงานปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับผิดชอบ ตามที่เบื้องบนสั่งการเท่านั้น ซึ่งหน่วยงานที่ทำหน้าที่สนับสนุนการจัดการศึกษาจะได้กำหนดแนวทางในการให้บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการที่เรียนร่วมได้อย่างเหมาะสมกับบริบทของหน่วยงานแต่ละหน่วย แต่มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่มีเพียงประกาศสภามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ เรื่อง นโยบาย หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการรับคนพิการเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย พ.ศ.2553 ที่เป็นแนวปฏิบัติที่ได้ปฏิบัติตามตั้งแต่อดีตที่เริ่มมีการให้บริการการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการ และมีการพัฒนาการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการให้เหมาะสมกับสถานการณ์และสภาพความเป็นปัจจัยการณ์จริง เท่านั้น จึงส่งผลให้แต่ละหน่วยงานมีกิจกรรมหรือโครงการในการสนับสนุนนักศึกษาพิกรน้อย และแต่ละหน่วยงานเข้าใจว่าเป็นบทบาทและหน้าที่ของศูนย์พัฒนามุนชย์และบุคคลที่มีความพิการเพียงหน่วยงานเดียว ทั้งนี้ สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาในทุกสังกัด มีหน้าที่รับคนพิการเข้าศึกษาในสัดส่วนหรือจำนวนที่เหมาะสม ทั้งนี้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด และสถานศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนผู้ดูแลคนพิการและประสานความร่วมมือจากชุมชนหรือ

นักวิชาชีพเพื่อให้คณพิการได้รับการศึกษาทุกรายดับ หรือบริการทางการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการ (ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 125 ตอนที่ 28 ก 5 กุมภาพันธ์ 2551) โดยมอบหมายให้ศูนย์พัฒนามนุษย์และบุคคลที่มีความพิการเป็นผู้นำเสนอนวัตกรรมการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการแก่ สำนัก ศูนย์ กอง คณะ สาขาวิชา และหลักสูตรเพื่อให้บุคลากรในหน่วยงานเหล่านี้มีทัศนคติที่ดีต่อนักศึกษาพิการและรับรู้ถึงสิทธิทางการศึกษาของนักศึกษาพิการ

การสนับสนุนการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการที่เรียนร่วม

การพัฒนารูปแบบการบริการสนับสนุนนักศึกษาพิการที่เรียนร่วมในสถาบันอุดมศึกษารูปแบบ PACoS Model เป็นรูปแบบการบริการสนับสนุนนักศึกษาพิการที่เรียนร่วมได้ศึกษาในสภาพปกติ และมีสภาพะปิดกันน้อยที่สุด (LRE) และเพื่อให้การจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม สำหรับนักศึกษาพิการเป็นการศึกษาเพื่อปวงชน เป็นความเสมอภาคของทุกคน ตามปฏิญญาจอมที่ยินเมื่อพุทธศักราช 2533 ที่หาดจอมที่ยิน เมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี ที่เป็นการประชุมรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ และผู้แทนประเทศและองค์กรเอกชนจากทั่วโลก โดยที่ประชุมได้มีมติรับรองปฏิญญาโลกว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชนและกรอบการดำเนินงานด้านการศึกษาเพื่อปวงชนเพื่อตอบสนองต่อความต้องการการเรียนรู้ (Peters. 2007, UNESCO. 2012)

ทั้งนี้ รูปแบบการบริการสนับสนุนนักศึกษาพิการที่เรียนร่วม PACoS Model จะเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ต่อการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการในมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ตามประกาศมหาวิทยาลัย จึงจำเป็นที่ต้อง มีการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานอย่างใกล้ชิด และอย่างต่อเนื่อง จะเห็นได้ว่าการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการที่เรียนร่วมในมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้น ไม่สามารถดำเนินการได้โดยหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งได้ตามลำพัง ความมีการประสานความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการ แต่การประสานความร่วมมือของหน่วยงานจะเกิดขึ้นได้ ต้องเป็นไปตามนโยบายของมหาวิทยาลัย เนื่องจากการประสานความร่วมมือ (Co-operation) เป็นการประสานความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ได้แก่ สำนักงานอธิการบดี สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน กองพัฒนานักศึกษา สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ และศูนย์พัฒนามนุษย์และบุคคลที่มีความพิการ ซึ่งรูปแบบการบริการสนับสนุนนักศึกษาพิการที่เรียนร่วม PACoS Model ที่ได้นี้ เป็นไปตามคุณลักษณะของรูปแบบ (Model) ที่ดี ที่เริ่มต้นมาจากความต้องการของศูนย์พัฒนามนุษย์และบุคคลที่มีความพิการและนักศึกษาพิการอย่างแท้จริง และใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ที่เป็นวิธีการวิจัยที่เหมาะสมกับสภาพปัญหาและสภาพบริบทของหน่วยงานอย่างแท้จริง และเป็นการตรวจสอบปัญหาในหน่วยงาน ซึ่งเป็นการนำความคิดไปปฏิบัติผ่านกระบวนการจัดการปัญหาที่เป็นวงจร เพราะผู้แทนหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายต่างรู้จักและเข้าใจสถานการณ์ในหน่วยงานของมหาวิทยาลัยดี และรับรู้ปัญหาและความต้องการของนักศึกษาพิการดี ประกอบกับการเลือกใช้แนวทางและวิธีการที่ได้ผลที่เกิดจากการนำการประชุมระดมแนวคิดเพื่อสร้างอนาคตต่อกัน (FSC) ด้วยกระบวนการร่วมกันคิดของผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการ จนได้รูปแบบบริการที่เหมาะสมกับบริบทของมหาวิทยาลัย และสุดท้าย ปัจจัยสำคัญที่ทำให้การวิจัยนี้ประสบผลสำเร็จ เนื่องจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ได้จัดตั้งศูนย์พัฒนามนุษย์และบุคคลที่มีความพิการ (DHDC) และมีหน่วยงานที่ให้บริการสนับสนุนทางการศึกษา (DSS) ที่ช่วยให้นักศึกษาที่มีความพิการสามารถเข้าถึงระบบการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยได้อย่างเท่าเทียมกับนักศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่นับเป็นสถาบันอุดมศึกษาแห่งแรกๆ ที่นำร่องในการรับนักศึกษาพิการเข้าศึกษา โดยมีการจัดทำฐานข้อมูลนักศึกษาพิการอย่างเป็นระบบ และบริการสนับสนุนการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการที่เรียนร่วมในมหาวิทยาลัย มีการบริการวิชาการสำหรับนักศึกษาพิการที่เรียนร่วมทุกประเภท นอกจากนี้ ยังมีการให้บริการด้านสิ่งอำนวยความสะดวกทางด้านการศึกษา การบริการให้คำปรึกษาเพื่อการพัฒนาสมรรถภาพคนพิการ การบริการโสตทัศนูปกรณ์ และการสนับสนุนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ จึงทำให้ผู้บริหารหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการทุกหน่วยงานได้มีแนวทางในการดำเนินการสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการ ในรูปแบบ PACoS Model ซึ่งถือว่าผู้บริหารกลุ่มนี้ มีความตระหนักรู้และร่วมกันพัฒนาการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการต่อไปในอนาคต

แนวโน้มในอนาคต

สิ่งที่มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ควรดำเนินการในอนาคต เพื่อรับการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการ ผู้จัดคิดว่ามี 3 ประเด็น คือ

1. นโยบายที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ควรมีการกำหนดไว้เป็นลายลักษณ์อักษรให้ชัดเจน เพื่อให้การจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการในมหาวิทยาลัยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และมีการบริการสนับสนุนเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งจะส่งผลให้นักศึกษาพิการที่เรียนประสบความสำเร็จในการศึกษาตามความต้องการและความสามารถ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ.2551 และประกาศสภามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ เรื่อง นโยบาย หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการรับคนพิการเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย พ.ศ.2553 ที่มหาวิทยาลัยนำมาเป็นแนวปฏิบัติในการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการที่ได้ดำเนินมานานแล้ว และผลการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการของมหาวิทยาลัยที่ผ่านมา มีนักศึกษาพิการสำเร็จการศึกษาไปเป็นจำนวนมาก (ศูนย์พัฒนามนุษย์และบุคคลที่มีความพิการ. 2555: 33)

2. การปรับสภาพแวดล้อมภายในมหาวิทยาลัยและในแต่ละหน่วยงานให้เป็นการออกแบบเพื่อมวลชน หรือ อารยะสัมภ�性 (Universal Design: UD) เป็นแนวความคิดสากลที่องค์กรสหประชาชาติได้พัฒนาเผยแพร่และเสริมจากแนวความคิดเดิมเพื่อให้คนพิการได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกในการดำรงชีวิตในอาคารและสิ่งแวดล้อม การออกแบบเพื่อมวลชน (UD) หมายถึง การออกแบบอุปกรณ์ และสภาพแวดล้อมต่างๆ ให้มีความเป็นสากล สามารถใช้ได้สำหรับทุกคน เช่น การออกแบบประตู โดยมีขนาดความสูง ความกว้าง ให้ผู้ใช้ทุกคนเข้า-ออกอย่างสะดวก แนวคิดการออกแบบเพื่อมวลชน เป็นแนวคิดที่ดี เพราะเป็นการเปิดกว้างให้ทุกภาคส่วน สามารถทุกคนได้อยู่ร่วมกันและยอมรับกันและกันท่ามกลางความหลากหลาย (Diversity) ที่มีอยู่ โดยมีความเชื่อพื้นฐานว่า มนุษย์ทุกคนในโลกนี้เกิดมาเป็นคนเหมือนกัน สังคมส่วนรวม มีหน้าที่ต้องดูแลรับผิดชอบให้สามารถทุกคนอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุขและเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนและสังคมส่วนรวมได้อย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน

ดังนั้น มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ควรปรับสภาพแวดล้อมของมหาวิทยาลัย ให้สอดคล้องกับประกาศสภามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ เรื่อง นโยบาย หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการรับคนพิการเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย พ.ศ.2553 ข้อ 5 ที่กำหนดให้มหาวิทยาลัยจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวก เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นๆ ให้ทางการศึกษาสำหรับคนพิการอย่างเหมาะสม เพียงพอ และสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของนักศึกษาพิการแต่ละประเภทความพิการ โดยมหาวิทยาลัยอาจมีบทบาทให้ส่วนราชการหรือหน่วยงานของมหาวิทยาลัย ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการให้บริการทางการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการ พร้อมทั้งจัดให้มีบุคลากร ปฏิบัติงานที่มีทักษะพื้นฐานในการให้บริการสนับสนุนคนพิการในสัดส่วนที่เหมาะสมกับจำนวนนักศึกษาพิการของมหาวิทยาลัย ทั้งนี้ ให้มหาวิทยาลัย ขอรับการสนับสนุนงบประมาณ ในการดำเนินการจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาหรือจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือจากคณะกรรมการส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการหรือแหล่งงบประมาณอื่น ตามความเหมาะสม (สำนักงานสภามหาวิทยาลัย. 2554: 123) เพื่อให้เป็นการออกแบบเพื่อมวลชน หรืออารยะสัมภ�性 เพื่อให้นักศึกษาพิการได้ศึกษาในสภาพปกติ และมีสภาพปิดกั้นน้อยที่สุด (LRE) นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยต้องมีการปรับปรุงด้านการให้บริการของหน่วยงานที่ให้บริการสนับสนุนการจัดการศึกษาพิการ เช่น สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียนควรมีการปรับการจัดแผนการเรียนเสนอแนะที่เหมาะสม รวมถึงการลงทะเบียนที่อำนวยความสะดวกต่อนักศึกษาพิการ กองพัฒนานักศึกษาควรมีการกำหนดกิจกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาและการมีส่วนร่วมของนักศึกษาพิการในการเข้าร่วมกิจกรรมกับนักศึกษาทั่วไป พร้อมทั้งการประสานหอพักที่เป็นเครือข่าย เพื่อจัดเป็นที่พักสำหรับนักศึกษาพิการเข้าในแผนงานของหน่วยงานด้วย สำนักงานธิการบดีครมีการสำรวจ และปรับสภาพแวดล้อม และอาคารสถานที่ที่เป็นอุปสรรคต่อการเดินทางของนักศึกษาพิการ เช่น ทางเดินทางลาด (Slope) เข้าอาคารทุกอาคาร การปรับปรุงอาคาร ห้องเรียน ห้องน้ำ ห้องส้วม เพื่อให้นักศึกษาได้เข้าถึงอาคารสถานที่ทุกแห่ง สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศควรจัดทำสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก และเทคโนโลยีที่จำเป็นสำหรับนักศึกษาพิการแต่ละประเภท เพื่อให้นักศึกษาได้ทบทวนบทเรียน และศึกษาด้วยตนเองได้ และศูนย์พัฒนามนุษย์

และบุคคลที่มีความพิการควรให้บริการในเชิงรุกให้มากขึ้น และความแสดงบทบาทในการให้ความรู้ด้านการศึกษาพิเศษ และนักศึกษาพิการที่เรียนร่วมในมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ เพื่อเป็นการสร้างความตระหนัก สร้างหัศนศติ และให้ประชามของมหาวิทยาลัยได้รับทราบถึงสิทธิทางการศึกษาของนักศึกษาพิการ

3. การเปลี่ยนผ่าน (Transition) ข้อมูลที่ได้จากการวิจัย พบว่า มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ยังไม่มีแผนการที่รองรับ การเปลี่ยนผ่านจากการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาพิการที่เรียนร่วมไปสู่การมืออาชีพที่เหมาะสมกับความพิการและ ความสามารถของนักศึกษา เนื่องจากพระราชบัญญัติ ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ.2550 มาตรา 33 ได้กำหนดไว้ว่า เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการให้นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการ และ หน่วยงานของรัฐรับคนพิการเข้าทำงานตามลักษณะของงานในอัตราส่วนที่เหมาะสมกับผู้ปฏิบัติงานในสถานประกอบการ หรือหน่วยงานของรัฐ โดยกำหนดจำนวนที่นายจ้าง และหน่วยงานของรัฐจะต้องรับคนพิการเข้าทำงาน (ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 124 ตอนที่ 61 ก วันที่ 27 กันยายน 2550)

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย ได้รูปแบบการบริการสนับสนุนของหน่วยงานที่สนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการที่เรียนร่วม ในมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ที่ทำให้หน่วยงานที่ให้บริการสนับสนุนมีการประสานความร่วมมือกัน มีความเข้าใจตรงกัน และการให้บริการสนับสนุนเป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือ PACoS Model ประกอบด้วย P: Policy-นโยบายของมหาวิทยาลัย A: Awareness-ความตระหนัก Co: Co-operation-การประสานความร่วมมือ และ S: Support-การสนับสนุน เพื่อให้การ จัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการที่เรียนร่วมเป็นไปตามแนวคิดสภาระบปติ สภาพแวดล้อมที่มีความจำกัดน้อยที่สุด (LRE) แนวคิดการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for All) และเป็นไปตามความเชื่อที่เป็นแนวทางในการแสวงหาความรู้ ที่แท้จริงมาจากการที่ได้รับโดยการลงมือปฏิบัติจริง และเป็นความจริงเมื่อได้รับการพิสูจน์จากการนำไปใช้ประโยชน์ และปฏิบัติในสถานการณ์จริง

ข้อเสนอแนะ

1. หน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการควรมีการประสานความร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด โดยมีศูนย์พัฒนามนุษย์และบุคคลที่มีความพิการเป็นผู้ประสานงาน และเพิ่มหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่นๆ มาร่วมเป็นเครือข่าย เช่น สำนักงานอธิการบดี ศูนย์ภาษาและวัฒนธรรม

2. ควรมีการศึกษาวิจัยการพัฒนารูปแบบการบริการสนับสนุนนักศึกษาพิการที่เรียนร่วมในสถาบันอุดมศึกษา: การศึกษาบทบาทของคณะและสาขาวิชาที่มีนักศึกษาพิการที่เรียนร่วมในการสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณรองศาสตราจารย์ ดร.เกตุณณี มากมี ที่เป็นที่ปรึกษาโครงการวิจัย ขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.วีระศักดิ์ ชมพุคำ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศศิพินต์ สุขบุญพันธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ศันสนี คุณชย่างกร ที่เป็นผู้เชี่ยวชาญ ในการตรวจเครื่องมือการวิจัย และขอขอบคุณความร่วมมือ ความช่วยเหลือในการให้ข้อมูลจากผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงใหม่ ผู้บริหารหน่วยงานที่สนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพิการที่เรียนร่วม อาจารย์ผู้สอนนักศึกษาพิการ และ นักศึกษาพิการที่เรียนร่วม

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)

พ.ศ.2545. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

ราชกิจจานุเบกษา. 2550. พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พุทธศักราช 2550. เล่มที่ 124 ตอนที่ 61 ก. 27 กันยายน 2550.

ราชกิจจานุเบกษา. 2551. พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พุทธศักราช 2551. เล่มที่ 125 ตอนที่ 28 ก. 5 กุมภาพันธ์ 2551.

ศูนย์พัฒนามนุษย์และบุคคลที่มีความพิการ. 2555. รายงานการดำเนินงานของศูนย์พัฒนามนุษย์และบุคคลที่มีความพิการประจำปีการศึกษา 2555. เชียงใหม่. (อัดสำเนา).

ศูนย์พัฒนามนุษย์และบุคคลที่มีความพิการ. ม.ป.ป. คู่มือนักศึกษาพิการเรียนร่วมในมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. เชียงใหม่. (อัดสำเนา).

สำนักงานสภามหาวิทยาลัย. 2554. รวม ข้อบังคับ ระเบียบ และประกาศของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ พ.ศ.2553. เชียงใหม่. สำนักงานสภามหาวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

Peters, S. J. 2007. 'Education for all?': A historical analysis of international inclusive Education policy and individuals with disabilities. *Journal of Disability Policy Studies* 18, no. 2: 98-108.